

Skåne

Skytts bnd.

Från Alstads pr.

N. 7112: 1-7.

Uppt. av Olof Christoffersson

Från Alstad

inl. 1939-40.

Register.

	sid.
Skånes enda adliga birk - Örtofta gods.	1.
När Gud ö. den onde skapade Sverige ö.	
Danmark samt svenskar ö. danskar.	2.
Den förtvollade finska smedskjortan.	2-4.
Mångnubben.	5.
Lägen om länsmann Päte, som gick igen.	5.
Orädd piga hämtar den döde länsmannen från kyrkan, - gällde ett rad.	6-7.

Skånes enda adliga birk uppgives var Örtofta gods som i äldre tider kallades "de Globers och Hassers" urgamla boning. Örtofta godset är urgamalt sägnen omtalar att redan på 1000-talet bebodes det av "de gamla Globber" vilka förde i vapnet "den svarta örnflykten". Då omnämnas Haquinus Filius Pauli och Petrus Filius Haquini de d.v.s. Håkan Pålsson och Per Håkansen. Globersläkten efterträddes av Hasse(Hase) eller Haresläkten men en gren som förde svart och vit tudelad sköld. Denna Hasesläkten synes således ej hafva gifvet namn åt Harjagers härad utan får väl detta härledes ur Hartager som namnet någon gång skrifvits vilket betyder "hårdbruten åker". Troligare har gransöcknen Lilla Harie vilken i stort sett tillhört Örtofta inemot närvarande tid ursprungligen hetat "Hareje" liksom att Håstad skulle hava sin upprinnelse i namnets Tyska form. Haresläkten lefde kvar i orten för ett 50-tal år sen.

Örtoftanamnet torde kunna öfversättas med: ~~Den~~ ur sten^(e) brutna åkern.

Örtofta har utgjort ett eget birk - det enda adliga i Skåne. Ordet Birk finnes kvar i danskan i ordet "Birkeret" och med "Birk" betecknas i öfrigt en domsaga.

Den gamla birkerätten gälde bortförlänandet af all domsrätt och saköresrätt inom ett vist område - i detta fall troligtvis endast Örtofta underlydande gods. Med birkerätten följde skyldigheten att hålla egen Birkefogde, eget Birkehus och egen galgbacke. Enligt sägner kallas en vång "Galgevången" som därför tydligen varet Örtofta "Rettersted" ett annat namn "Tingsstockarna antyda troligen Birkehusets plats. År 1537 erhöll adelen i gemen "hals och handrett" på sina egande gods i Fredericks den förstes handfästning och dermed förlorade birkerätten en del av sitt värde. De andliga birken hade redan upphört och Örtoftabirket glömdes bort, till dess Eske Bilde fick det på nytt bekräftat 1603.

I mitten av 1700-talet vandaliserades Örtofta dalens fornminnen och bland dem förstördes också den ansenliga Örnkullen - enligt beskrifning en av de ståtligaste forngifter i Skåne.

Birkerätten är aldrig blivet genom något beslut upphäfd utan den har utan vidare avsomnat och ingen tänkte begagna sig av densamma.

När Gud och den onde skapade Sverige och Danmark samt Svenskar och danskar.

"Hans Lånekaka" till Ellinge och de sista skånska Walkendoffarna. Hans Walkendorff och Erlandssönerne, voro nära befryndade med den förnäma Hvideätten och den stolta erkebiskoppen Jacob Erlandson i Lund. Walkendorffarne m.fl. hörde till den skånska adelns blomma och var med både i ambassader m.m. bland andra då de i Köpenhamn afhemtade Sveriges blifvande drottning Karl den elftes gemål Ulrika Eleonora. Uppstod en episod vid en lysande fest som det svenska sändebudet gaf och der öfverstar betjenade de högsta herrskapen en musketerare paraderade bakom varje gäst. Muskäterernas förgyllda silfverpipor blänkte i vaxljusens sken och gafvo greve Gyldenlöwe anledning att fråga om de voro laddade. Till svar fylde Gyllenstierna en gevärspipa med vin tomde densamma och afsköt derpå skottet, så att kulan fastnade i taket. Han uppfordrade derpå Gyldenlöwe att göra liknande besked å la sante de nos Rois - för våra kungars helsa, men denna lyckades ej få skottet att brinna af, varpå följde en ordvexling, som slutade med slagsmål mellan Gyldenstjerna och Gyldenlöwe så att Franska ambasadören måste gå mellan för att rädda den danske kungesonen undan Grob-Jans björnramar. Om anledningen till slagsmålet i bankettsalen berättas också, att Gyldenlöwe draget fram en gammal historia att Gud, sedan han skapat Danmark gifvit sin behornade följeslagare i uppdrag att skapa Sverige. Denna hade fullgjort sin uppgift efter egen metod, så att Vår Herre i sin missbelåtenhet gaf dansken ett knäck i nacken, så att han endast kan kväka: "A se Gu"!

Den förtrullade Finska smedskjortan som begagnades av Skoga smeden han var från Dalby och hetta Ola men kallades Skoga smed emedan han bodde i en tät skog der hans far hade uppbyggt smedjan och i densamma bedrivit sitt hantverk under sin lifstid. Isynnerhet var han mästare i att tillvärka yxor ty ingen annan kunde göra sådana som fingo så "gott bidd i ejjen" Likaledes gjorde han de bästa liorna på orten vilka gjort honom ryktbar över hela Skåne. Andra smidesarbeten befattade han sig ej med ty han hade mer än nog av de nämnde arbetena. En egendomlig personlighet var han i så måtto, att han aldrig bytte om skjortor utan begagnade alltjämt samma skjorta år från år. Ej heller rengjordes den. Att

plagget företedde en kuriositet säger sig själf, men det märkligaste var att den ej slets upp. Hans hustru var död så långt man kunde minnas tillbaka och något annat fruntimmer syntes ej till i hans hem. Skjortan påstod han sig ha fått af en kvinna från Finland, som läst signerier öfver densamma, hvarför den troddes vara i besittning af en hel mängd märkliga egenskaper. Så länge han bar den på sig kunde ingen öfvergå honom i konsten att göra eggjärn och dessutom medförde den lycka och rikedom åt sin ägare. "Skoga-smeden" dyrkade därför sin ner-sotade skjorta som en helgedom. Och skjortan skulle en gång efter hans död öfvergå i sonens ägo samt medföra samma lycka som den gjort för fadern.

Häruti invigdes sonen redan som gosse och det inpräglades under årens lopp i hans hufvud allt fastare, och ännu som 20-årig yngling trodde han fullt och fast derpå, Men han fasade dock vid tanken på att nödga bära det smutsiga plagget. Huru sonen uppfostrades i öfrigt känner man ingenting om; han växte emellertid upp till en rask och käck yngling. Fullkomligt hemma i faderns yrke kunde han vid 18 års ålder tillvärka lika goda yxor som fadern och denna själf lade sista hand vid eggens härdning ty gubben trodde absolut på sin egen förmåga att kunna främka den goda eggen tack vare skjortans underbara kraft.

När Ola var 24 år dog gubben och lämnade efter sig förutom en stor förmögenhet äfven den förhärskade skjortan. På sin sotsäng uppmanade han sonen att så snart begrafningen vore öfver och hans stoft gömts i jorden, påtaga skjortan samt sedan ständigt bära densamma. Gjorde han ej det skulle han blott röna motgångar och olyckor samt aldrig i sina företag få framgång. Den skulle då rifva ner allt vad den förut uppbyggt, skinra alla samlade skattor och göra honom själf till den olyckligaste människa på jorden. Av fruktan för en så dyster framtid och invaggad i tron på det hemlighetsfulla i plagget tog Ola skjortan på sig, ehuru kanske motvilligt och började ensam fortsätta arbetet i smedjan. Allt gick till en början ganska bra, hans eggjärn voro lika goda som faderns och efterfrågan lika stor. Han arbetade träget, vistades sällan framme i byn utan syntes fullkomligt gå i faderns fotspår. Penningarne ökades och hans arbete blef mycket intensifvare än faderns.

Men nu hände sig att framme i byn var en flicka, som hade rykte om sig att vara den grannaste tös som fanns där på orten. Friare kommo till henne från alla håll, men inga hade lyckats bedåra hennes unga hjärta. Hon var mycket nyckfull och själfvisk som så många flickor äro och roade sig öfver att se så många unga män som möjligt vid sina fötter. Hon hade på något sätt kommit i bekantskap med den unge smeden, samt funnet behag i hans käcka och hurtiga väsen och sändt en gnista af eldfängdhet i den stackars smedens bröst. Hon gjorde allt för att denna gnista skulle bibehållas, hvilket ej var så svårt trots den pansarskjorta han bar, och det dröjde ej länge innan han var upp öfver öronen kär i flickan. De träffades oftare och en dag friade han till henne och fick ja. Men hon uppsatte ett vilkor, och det var att han ej mer skulle begagna faderns skjorta. Han var väl ingen hedning tyckte hon och han borde väl derför förstå att det var både synd och skam att sätta tro till trolldom och vidskepelse. Allt var ju bara en inbillad fåvitsk tanke, sade hon. Och Ola fann hennes resonemang förståndigt.

Bröllopsdagen drogs skjortan af och lades i en låda på vinden, vilken derefter låstes. Ola var nu så lycklig och glad som en människa någonsin kan bli, ty han hade som sin brud hemfört den vackraste flickan i orten. Men bröllopsnatten drömde han att hans far stod framför honom, hållande skjortan i handen, och bakom gubben stod den finska häman och sade: "Du har föraktat det S:t Peder och de stora andarna helgat! Nu tager jag skjortan och dess lycka med mig. Med den bleka brud drog olyckan i huset."

Då Ola vaknade var han mäktat förfärad öfver drömmen och omtalade den för sin brud. Båda gingo då att söka reda på skjortan uppe i lådan på vinden, men trots det noggrannaste letande stod den ej att finna den var och förblef borta.

En tid därpå insjuknade hustrun och dog. Ola tog detta så hårdt, att han gick och hängde sig i smedjan. Då folk funno honom låg skjortan bredvid smidesstället, men när man rörde vid den smulades den sönder till aska och härmed var denna intressanta sägen slut.

Mångubben antogs blivet avbildad som ett varsel att ingen skulle hava lust till sin nästas ägodelar. Tydligen någon katolsk skrämselhistoria av deras munkar. De gamla påstodo att en man som brukade om nätterna gå och stjäla kål till straff blev avbildad på månytan der han ännu går och bär sina kålstackar med hufvuden bakerst på ryggen.

En annan månhistoria omtalar att ett par "Hallingar" varet nere på träskningsarbete i Skåne der den ene stulet en hatt. När de nu voro på väg till sitt land igen och komna uppå Hallandsåsen blev den ena trött och ville vila. Som han satt der sade den andre "De ä klar skinn å måne". Den vilande som var lite döf svarade ty han hade orent samvete; "Kommer der en man frå Skåne." "Ja sior de ä klar skinn natt." Frågar han etter sin hatt. "A ti o sidd". Kommer han hid och den sitande upp och sprang för bara livet med kläderna i olag ty han var rädd för hattens ägare.

Pånga krused, i Dalby Kyrkogård.

För långliga tidor sen regerade det en länsman vid namn Påte väldeligen i Dalby. Han var ett riktigt vidunder av grymhet och girighet. Då tillfälle gafs roffade han till sig ortsbefolkningens ägodelar. Men icke nog med detta han skulle till och med begått helgerån mot Dalby kyrkas egendom. Detta sista var något som ansågs förfärligt. Deremot ansåg överornade det ej vara någon orättvisa att skina underlydande då det gafs tillfälle dertill. Straffet för hans ogärningar kom över honom sen han vart död. Han blef i likhet med den tidens stormän balsermerad och grafsatt i kyrkans krypta men den vigde gravplatsen ville ej hava honom bland andra ärliga människolik. Helgerånen blev första natten upptagen ur sin kista och plaserad i ett hörn i kyrkan. Hans anhöriga nerbäddade honom åter i sin likkista troende att illasinnade människor drevet skämt med hans döde lekamen. På föjande natt blev han åter av osynliga makter plaserad i kyrkans hörn och det så ofta han blev lagd i kistan ändock de derpå lade stål i form av hans länsman svärge. Till sist var ej annat att göra än låta honom stå till skam i kyrkohörnet.

I en av byns bondgårdar hade soxkenskräddaren och hans gesäller brott med att tillståndande julehögtid bland annat förfärdiga en ny nationaldräkt till unga ffrun i huset ty såsom gift skulle hon

ju hava fruadrägt. Sockneskrädderna hade ju reda på allt och berättade allt mellen himmel och jord, så till sist kom talet om den giriga länsmannen Påte svåra straff på tapeten. Husets piga var inte så värst uppskakad av berättelsen utan hon lät sin rock surra och drog ut linne garnstråden vid det sparsamma tranlampaskenet. Men detta förargade mäster sig över och då flickan deremot hade mycket mera intresse av att beskåda mästerns arbete med den ståtliga tornadräktens bjärta färger, på vilken hon då och då kastade trånande blickar tänkte mäster spela henne ett "poss" (=spratt) och sade - då flickan vid mäster arbete med att fastsy förgyllda "sölvspännen o maljorna" i det himmelsblåa "aue-lived". "Å den som ägde något så vacker." - Ja kan du gå till "grafskyrka" nu i kväll och bära hit Påte och lägga honom här på bordet skall jag skänka dig en sådan dräkt. Ett skimmer av glädje spred sig över mäster anlete som drog ett illmarikt smil ty han trodde nu att flickan skulle bli bang. Flickan som var stark och hurtig var ej rädd då det knep taga en femton lispunds möllesäck på sin rygg vid vagnen och bära den in i köket till baken svarade "jo de håler nock mäster or med." Mäster var nu kommen i bryderi och med ett heligt löfte förklarade han att hon skulle få hell stass med både hufvudklut maljor kjedjor och alla slags sölfprydnader till och med å skorna vilket mor i huset gick i god för.

Pigan reste sig resolut från stolen satte spinrocken till sides band hufvudklädet till rätta och gick ut under innevarandes stora munterhet ty de trodde att hon bara ville skämta med dem. Inom en ej all för lång tid höres ett besynnerligt flåssande ute i "fastoen" och dörren slogs upp och in kom flickan med Påte på ryggen och slängde honom till mästerns förskräckelse med en dyngs på bordet. Det blev nu en uppståndelse i stugan ty ingen vågade röra vid den hatades lekamen. Man besvor och bönföll flickan om bara hon åter ville taka bort Påte så skulle hon icke blott få en högtidsdräkt med vad dertill hörde utan mycket mera. Till mästerns och husets glädje tog flickan åter Påte på sin rygg och knogade mot kyrkan med honom. När hon kom in på kyrkogården började bördan att bli allt tyngre varför hon sade "lätta dig, Påte!" Döingen svarrade då och bad om hon ville bära honom in och ställa honom på sin plats inne i kyrkan och derefter gå fram till Altarskranket och falla på knä å knäfallet och bedja för den döde att han måtte få ro i sin graf vilket hon skulle hålla på med tills det svarades ja. Därefter skulle hon skyndsamt begifva sig till sitt hem

samt så fort hon kom ut om kyrkodörren kasta från sig sitt hufvudkläde och då hunnet halfvägs mot kyrkogrindarna skulle hon även kasta förklädet så snart någon drog i det då hon höll dess band i vänstra handen skulle hon släppa förklädet. Dagen efter skulle hon få sin belöning ty vid ett angifvet ställe vid kyrkomuren skulle hon då finna ett ä kopparkrus fullt med vackra "sulfpänga" liggande under, der likistevärjan låg. Kruket med silvermynten skulle hon hafva men värjan skulle för all framtid bevaras i den gård hon tjenade.

Flickan som var modig och ej spökrädd gjorde som Påte önskade och sedan hon ställt honom åter på sin plats gick hon fram till altarskranket och upprepade tre gånger den af Påte inlärd böneformeln innan det svarades ja. Sedan bigaf hon sig det fortaste hon kunde mot hemmet med iakttagande av att kasta de befalda klädespersedarna.

Då hon dagen derpå kom till kyrkan fann hon ett de bortkastade klädesplaggen voro sönderhackade som kål till kokning. Påte var försvunnen och på platsen där han stått låg endast en handfull mull. På den omtalade platsen låg värjan och derunder stod kopparkruket med de många "sölfdalrarne" för vilka hon köpte sig en bondgård i byn och gifte sig och sen hon blifvet bondmora såg hon ofta i kyrkan prydd i den vackra nationalsdräkten. Påtes värja överlemnade hon till sitt husbondefolk. Värjan som hade armskydd av äkta silver hade sin plats hängande på kammareväggen der den vid krigsutbrott eller vid andra blodsutgjutelser varslade om genom att utan vidare ändra plats å vägen.

Originalupp -
teckningar
14 sidor.

Skånes ender adlig gods ~~var~~ birk uppgjivet
var Örtäfte gods som i äldre tider kallades
"de Globens och Hassert" ur gamla boning
Örtäfte gods är ur gammalt sägner uttalar att re-
dan på 1000-talet bebodades det av "de gamla Glov-
ber" vilka fördes i vapnet "den svarta örns flyk-
ten" så omnämnes Hagvinus Filius Pau-
li och Petrus Filius Hagvini de Örtäfte
d. v. s. Hakon Tältsen och Per Håkansen - Glov-
berstämman efterträdades av Hasse (Hase) eller
Harestämman men en gren som fördes svart och vit
tudelad sköld. Enna Hase stämman synes således
ej hafva gifvit namn åt Hartzjagers härad uten för
väl detta härledes ur Hartzager som namnet nägros

2 gung skrifvits vilket betyder "hårdbruten
åker" Troligare har gransocknen Lilla Harie
vilken i stort sett tillhört Örtäfte inemot närve-
rande tid ursprungligen hetat "Hareje" - liksom
att Hartad skulle hava sin upprinnelse i namnets
Tycko form. Hare släkten lefde kvar i orten
för ett 50-tal år sen.

Örtäfte namnet torde komma öfversattas
med: den ur stenören bruten åkern.

Örtäfte har utgjort ett eget birk - det enda adli-
ga i Skåne. Ordet Birk finnes kvar i danskan
i ordet "Birkeret" och med "Birk" betecknas
i öfrigt en domsaga.

Den gamla birkerätten gälde bortförlämnadt
af all domsrätt och sak öresrätt inom ett vitt
område - i detta fall troligtvis endast Örtäfte om-
lydande gods. Med birkerätten följde skyldighe-
ten att hålla egen Birkesfogd, eget Birkehús
och egen galgbacke. Enligt sägnen kallas
en vagn "Galgevagnen" som därför tydligen varit
Örtäfte "Rettarsted" ett annat namn "Tingstol-
kamma" utgöde troligen Birkehüsets plats.

År 1537 erhöi adelen i zemen "kalsök handrett"
på sin egande gods i Fredricks den förstes handfäst-
ning och dermed förlorade birkerätten en del af sitt
värde. De adliga birken hade redan upphöjts och
Örtäfte birket glömdes bort, till dess Esker Bildo fick
det på nytt bekräftat 1603

3 7 mittan av 1700-talet vandaliserades Örtafte el-
 lens fornminnen och bland dem förstördes också
 den antenlige Örtakullen - enligt beskrifning
 en av de ståtligaste fornresterna i Skåne.

Birkerätten är aldrig blivit genom något beslut
 upphäfd utan den har uten vidare anseende
 och ingen tänkbar beaktning af den samman-
 när gån och den onda skapade Sverige och Danmarks ^{svensk} ^{och danska} ^{och danska}

"Hans Län Råda" till Ellnäs och de sista

Skånska Walkendorffarne. Hans Walkendorff och
 Erlandsönerne voro nära beslyndade med Hvi-
 de ättan och den ståtliga erkebiskoppen Jacob
 Erlandsön i Lund. Walkendorffarne m. fl.

hörde till den skånska adelns blomma och var med
 både i ambassader m. m. bland andra så de
 i Köpenhamn afkunnade Sveriges blifvande
 dronning Karl den elftes gemål Ulrika Elea-

nora. Uppstod en episod vid en lysande
 fest som det svenske sände budet gaf och der
 öfverstor belönade de höjste herrskapen en mun-
 skettere paraderade bakom varje gäst. Hus-
 päternas förgyllda silfverpipor bländade i
 varslutens sken och gafvo grefve Gyldenlöwe
 anledning att fråga om de voro laddade. Till
 svar fylde Gyllentierne en gevärspipa med
 vin tönde den samma och afsköt derpå skottet
 så att kulan fastnade i taket. Han uppfohra-
 de derpå Gyldenlöwe att göra liknande besked

4 à la sante de nos Rois - för våra kungars
helsa, men denne lyckades ej få skattet att
brinna af, därpå följde en ordvexling, som
skutade med slagsmål mellan Gyllenstierna
och Gyllenlöwe så att franska ambassadören
måtte gå emellan för att rädda den danske
kungesonen undan Grab-fans björnar.
Om anledningen till slagsmålet i bankettsalen
berättas också, att Gyllenlöwe dragit fram
en gammal historia att Gud, sedan han skapat
Danmark gifvit sin behornade siffelstapare i uppdrag
att skapa Sverige. Denne hade fullgjort sin upp-
gift efter sin egen metod och skapat ett land
fullt av ödemarker, berg och moras.

Gyllenstierna tillvinkade emellan tid på rak
arm en afslutning till historien: "Vet Ni vad Gud
då gjorde"? Han var naturligtvis höjst miss-
belåten med den ledas verk och beklagade därför att
själf skapa svenskarne, en manlig och ädlig nati-
on, under det att den ledade fikt skapade danskarne,
naturligtvis afven denna gång efter egen metod,
så afven att Vår Herre i sin missbelåtenhet
gaf dansken ett knäck i nacken, så att han
endast kan kväka: "A se Gu"!
~~Den förtrullade finska smedskjortan~~ som be-
skryts av
Skoga smeden ^{han} var från Dalby och hette Ola
men kallades Skoga smed emedan han bod-
de i en tät skog der hans far hade uppbyggt

5 smedjen och i den ^{N. 7112:5} samma bedröfvat sitt hant-
vark under sin lifstid. Trymmerhet var han mör-
tare i att tillvärka yxor ty ingen annan kunde
göra sådana som fingo så "gutt biddi ejjen" Lika
ledes gjorde han de beita liorna på orten vilka
gjort honom ryktbar över hela Skåne. Med
smides arbeten befattade han sig ej med ty han
hade mer än nog av de nämnde arbetena. En egen
dovlig personlighet var han i så måtto, att han
aldrig bytte om skjorta utan begagnade alltjämt
samma skjorta år från år. Ej heller rengjordes
den. Ett plagg förestedde en kuriositet säger
sig själv, men det märkligaste var att den
ej slits upp. Hans hustru var död så långt man
kunde minnas tillbaka och näst annat fruntimmer
mer spådes ej till hans hem. Skjortan påstod han
sig ha fått af en kvinna från Finland, som
läst sig merier öfver den samma, hvarför den trod-
des vara i besittning af en hel mängd märkliga
egenskaper. Så länge han bar den på sig kunde
de ingen öfvergå honom i konsten att göra
egg från och dessutom med förde den lycka
och rike dom åt sin ägare. "Skoge-smeden"
dyrkade därför sin iverkade skjorta som en hel-
gedom. och skjortan skulle en gång efter hans
död öfvergå i sonens ägo samt med förä sam-
ma lycka smidas gjut för fadern.

Häruti invigdes sonen redan som gatte och

6/ det ~~inpräntades~~ ^{7112:6} inpräntades under ärens lopp i
hans hufvud allt fastare, och ännu som 20-årig
yngling trodde han fullt och fast derpå. Men han
sagade dock vid tanken på att nödja bärna det
smutsize plagget. Men som upplastrades
i äfrigt känner man ingenting om; han väste
enellertid upp till en rask och käk yngling. Full-
komligt hemma i faders yrke kunde han vid
18 års ålder tillvärka lika goda yxor som fadren
och denna ofälf hade sitt hand vid eggens hårdning.
Ty gubben trodde absolut på sin egen förmåga att
kunna framkalla den goda eggens tack vare skjortens
undirbara kraft.

När Ola var 24 år dog Gubben och lemnade
efter sig förutom en stor förmögenhet äfven den för-
hållande skjortan. På sin satsning uppmanade han
sönnen att så snart begrafningen vore öfver och
hans stoft grävt i jorden, påtaga skjortan samt
sedan ständigt bära den samma. Gjorde han ej det
skulle han blott röra matgångar och olycksos samt
aldrig i sina löfstag få frimång. Den skulle då
räfva mer allt vad den förut uppbyggt. Skingra
alla samlade skattar och göra honom ofälf till den
olyckligaste minniska på jorden. Af fruktan för en så
dyster framtid och invaggad i tron på det hemlighets
fulla i plagget tog Ola skjortan på sig, och
kanke matvilligt och började ensam fortsätta arbe-
tet i smedjan. Mit gick till en början ganska bra
hans eggjerna voro lika goda som faders och efter

7 ter frugan lika stor. Han arbetade trängt. vintades
sällan framme i byn utan sigets fullkomligt gä-
i faders fotspår. Penningarne ökades och hans ar-
bete blef mycket intressifvare än faders.

Men nu hände sig ett framme i byn var en flicka,
som hade ryktet om sig att vara den grannaste tös
som fanns där på orten. Fräare kommot till henne
från alla håll, men inga hade lyckats bedö-
ra hennes unga hjärta. Hon var mycket nyckfull
och själfrisk som så många flickas äro och rva-
de sig äfver att se så många unga män som möjligt
vid sina fötter. Hon hade på något sätt kommit
i bekant skap med den unge ~~vanden~~ smedem
samt funnit bekväm i hans käcka och hurlige väsen
och såndt en ginst af eld färdhet i den stackers
smedens dräkt. Hon gjorde allt för att denne ginst
skulle bibehållas, hvilket ej var så svårt trots
den panser skjorta han bar, och det dröjde ej län-
ge innan han var upp äfver öronen kär i flis-
kan. De träffades oftare och en dag friade han
till henne och fick ja. Men hon uppsatte ett vilkon-
, och det var att han ej mer skulle begagne faders
skjorta. Han var väl ingen hedring tyckte hon
och han borde väl därför fönta att det var bå-
de synd och skam att sätta tro till troll dem och
vidskapelse. Men var ju bara en inbillad
fävitrik tanke, sade hon. och alla fann hen-
nes resonemang förståndigt.

Brällaps dagen drogs skjortan af och lades i en låda på vinden, vilken derefter låstes. Ola var nu så lycklig och glad som en människa när hans sin kam bli, ty han hade som sin brud hemfört den vackraste flickan i orten. Men brällaps natten drömde han att hans far stod framför honom, hållande skjortan i handen, och bakom gubben stod den finke häkan och sade: "Du har föraktat det till Peder och de stora anderna helgat! Nu tager jag skjortan och dess lycke med mig. Med den bleka fru ^{brud} drag olycka i huset."

Så Ola vaknade var han mättat förlärad äfver i drömmen och ontalade den för sin brud. Både ringo de att söka reda på skjortan uppe i lådan på vinden, men trots det nog grannaste letande stod den ej att finna den var och förblef borta.

En tid därefter insjuknade hustrun och dog. Ola tog detta så hårdt, att han gick och hängde sig i smedjan. De folk som höro honom låg skjortan bredvid smidesstället, men när man vände vid den smulades den vinden till aska och härmed var denna intressanta sägen slut.

Män gubben antogs blivit arbetslös som ett varsel att ingen skulle have lust till sin närsta ägodeler. Tydligen någon katolsk återvändel historia av deras munkar. De gamle förstod att en man som brukade om nättvaga och stjäl på till straff blev arbetslös på mångtan der han

der han ännu går och bär sina källstäckar med hufvuden beaktat på ryggen.

En annan man historia berättar att ett par "Hallings" varit nere på träskningsarbete i Skåne och der den ene stulet en hatt. När de nu voro på väg till sitt land igen och komne upp på Hallandsäsen heler den ene trött och vill vila. Som han satt der sade den andre "Se å kler skinn å måne" Den vilande svarar lite dufverade ty han hade ornt som-vete: "Kommer der en man från Skåne". "Jo riv" "Se å kler skinn natt". Frågar han efter sin hatt. "Å ti o ridd" Kommer han hid och den rittande upp och sprang för bäre livet med kläderna i olag ty han var rädd för hattens ägare.

Pänge bruket i Dalby kyrkogård. För långliga tider som regerade det en länsmann vid namn Päte våldeligen i Dalby. Han var ett riktigt vidunder av grymhet och girighet. Så tillfälle gafs roffade han till sig outobefolkningens ägodelar. Men icke nog med detta han skulle till och med begått helgerån mot Dalby kyrkas egendom. Detta risto var något som ansågs förfärligt. Dermed ansåg överordnade det ej vara någon orättvisa att skina underlydande så det gafs tillfälle dertill.

Staffet för hans öfverrugas kom över honom
 sen han varit död. Han blef i likhet med sin
 tidens stormän ^(begravd och gräfsatt) begräfd i kyrkan krypta
 min^{den}/vige gravplatsen villo g' hava honom
 bland andra ärlige människor. Helgeråvarn
 blev första natten upptagen ur sin kista och
 placerad i ett hörn i kyrkan. Hans älskri-
 ga verktyg de honom äter i sin likkista troen-
 de att illominade människor drevet skänd med
 hans döde lekamen. På följande natt blev han
 äter av otyglige makter placerad i kyrkans
 hörn och det så ofta han blev lagd i kistan ändock
 de derpå lade stål i form av hans ^(eller hans egen) länsmanns ^{verge}.
 Till sist var g' annat att göra en lita ^{om} honom
 skam i kyrkohörnet.

I en av byns bondgårdar hade sockna skred.
 derom och hans gesäller bratt med ett tillstånd
 de julehögtid bland annat förfärdiga en ny nati-
 onal dräkt till unga fruar i huset ty såsom gift
 skulle hon ju hava frudräkt. Socknechräddor
 ne hade ju redan på allt och berättade ut
 mellan himmel och jord, så till sist kom talit
 om den girige länsmannen Påte att vara straff
 på tapeten. Husets friga var inte så vänt
 uppbakad av berättelsen utan hon lät sin

Rock surra och drag ut lingarnas ^{tråden} vid
 det sparsamma truntande skenet. Men detta
 förargade mäter sig över och då flickan Jer-
 mat hade mycket mera intresse av att besök-
 da mäter arbete med den ställiga tornadrick-
 tens bjärta färger. på vilken hon då och då kasta-
 de trånande blickar tänkte mäter spela hem-
 ne ett "pass". ^(spratt) och sade - då flickan vid mäter
 arbete med att fast ry för gyllda "sälvspännen
 & maljör" i det himmelsblåa "auelived"
 "H du som ärde ^{något} så vacker." - Ja kom du
 gå till "grafkyrke" nu i kväll och bära
 hit Pate och läppa honom här på bordet skall
 jag skänka dig en sådan dräkt. Ett skimmer av
 glädje spred sig över mäter auete som drag ett
 allmaniskt smil ty han trodde nu att flickan skulle
 bli bary. Flickan som var stor och stark och kurlig
 var ej rädd då det knep taga en femton hundra
 mölle säck på sin rygg vid vapnen och bära den
 in i köket till bakom svarade "jo de håller nog
 mäter ord med." Mäter var nu kommen i bryderi
 och med ett heligt lofte förklarade han att hon
 skulle få hell stas med både husvudskat maljör
 kjedjör och alla slags sölfpnydnaderna till och med
 i skorna. vilket mor i huset gick god för.

Pigan reste sig rasalut från stolen satte spin-

12 No. 7112:12
rocken till sidas band kurrad bladet till rätt,
och gick ut under de innervarandes stora munterhet
ty de trodde att hon bara ville skämta med dem.

Enn en ej all för lång tid hörs ett besynnerligt
flåstande ute i "kastorn" och därmed slås upp och
in kom flickan med Täte på ryggen och slängde
honom ^{till mästern förkräbblare} med en dyngs på bondet. Det blev nu
en uppståndelse i stugan ty ingen vågade röra
vid den kallades lekamman. Man bör fylla nu
flickan om bara hon åter ville taga bort Täte
så skulle hon icke blott få ~~en~~ en hänglidsdräkt
med vad därtill hörde utom mycket mera. Till mästern
^{och hurets} stort glädje tog åter flickan åter Täte på sin
rygg och knogade mot kyrkan med honom.
När den kom in på kyrkogården började bonden
att bli allt tyngre varför han sade "låtta
dig, Täte!" Svärmen svarade då och bad om hon
ville bära honom in och ställa honom på sin plats
inne i kyrkan och därefter gå fram till altar-
skranket och falla på knä å knäfallet och bedja
för den döde att han måtte få ro i sin graf vilket
hon skulle hålla på med tills det svarades ja. Där-
efter skulle hon skyndsamt begifva sig till
sitt hem samt så fort hon kom ut om kyrko-
dörren kasta från sig sitt pufvad bläde och
då hvarvet halfvägs mot kyrkogårdens

1/3 ^{hög} skulle även kasta förbladet så snart närm drag
i det då hon håll ^{dess band} i vänstra handen och skulle
hon släppa förbladet. Sedan efter skulle hon
så sin belöning ty vid ett angripit ställe vid kyr-
kornaren skulle hon då finna ett kopparskrum
fullt med vackra "Sulfpängar" liggande under,
der likaså värfen låg. Huset med silver
mynter skulle hon hafva men värfen skulle
för all framtid bevaras å den gård hon tygade.

Flickan som var modig och ej spåkrädd svind-
som Pate väckade och sedan hon ställt honom
åter på sin plats gick hon fram till altarskran-
ket och uppremade tre gånger den af Pate inlärd
böne formeln innan det svarades ja. Sedan
bejaf hon sig det fortaste hon kunde mat hemmet
med iakttagande av att kasta de befallde blädes pite-
redarna.

Då hon dagre derifrån kom till kyrkan fann hon
att de bortkastade blädesplaggen voro smärre. Kal-
kade som käl till kakning. Pate var försvun-
nen och på platsen där han stått låg endast en
handfull mynt. På ^{den} ~~det~~ omtalade platsen låg
värfen och der under stod koppar huset med de mån-
ga "Sulfdalarna" för vilka hon köpte riktigt
~~ett~~ en bondgård i byn och gifte sig och som
hon blifvit bondmors såg hon ofta i kyrkan

14 prydd i den vackra nationalskriften. Fäts
vånga överlemnade her till sitt husbonde-falls. Vär-
~~in hade anmärkning av att äkta silver~~
gen hade sin plats hängande på kamrars väggar
den den vid krusutbrätt eller vid andra blads
utgjutelser varslade om genom att utan vidare
ändra plats i värm.